

EKOFEMİNİZMİN AMAÇLARI

Doç. Dr. Günseli TAMKOÇ*

Çağımızda gezegenimizin sömürülmesine karşı duran toplum grupları arasında kadınlar önemli bir yer tutmaktadır. Batıda kendilerine ekofeminist diyen bu kadın grupları ve kişiler doğaya haksızlık edildiğine inanmakta ve aynı haksızlıkların kendilerine yapılmakta olduğuna, her ikisi arasında önemli bir bağın varlığına işaret etmektedirler. Ekofeminizmin kısa ve doyumsuz bir tarifini yapmak pek kolay değil. Bunun nedeni de bütün ekofeminist grupların fikir birliğine vararak harekete geçebildikleri tek bir formül bulamayışları olabilir. Buna rağmen ekofeministlerin tartışma konularını çerçeveleyen temel görüşlerinde çelişkiler olduğu da söylenemez. Batı toplumlarında kadına ve doğaya yapılan haksızlıkların geniş kapsamlı bir hareket halinde hem düşünce hem de girişim dünyasında küçümsenmeyecek bir yeri vardır. Bu harekete egemen olan en temel kavram doğanın ezilmesi, talan edilmesi ile kadınların ezilip sömürülmeleri arasında küçümsenmeyecek bir ilişkinin var olduğudur. Doğal çevredeki korkunç sorunların çözümlenmesi için bir feminist görüş açısının hemen hemen ön koşul olduğu bir gerçektir ve kuşku götürmez. Kadınların ezilmesinin önlenmesi ve kadın olmalarından ötürü fırsat eşitliği elde edebilmeleri için insan ve doğa ilişkisinin çok sağlıklı olması gerekir. Çünkü ancak çözüm bulmak için feminizmi ve çevreciliği bir arada ve bir ilişki sistemi içinde incelediğimiz, ekofeminist bir bakış açısı sayesinde daha değişik ve yeni sorular ortaya atmak zorunda oluruz ki, bunlar birbirinden ayrı incelendiği zaman aynı kolaylığı verememektedir. Onun için doğayı koruma soruları kapsamında ekofeminist görüş açısı bir çok bakımdan çok yararlı sonuçlara yol açmaktadır. Kadınların sömürülmesi ve haksızlıklara uğraması ile doğanın sömürülmesi arasındaki çok yakın bağ veya ilişki ekofeminizmin temel anlayışı olmakla beraber, ekofeminizm ırkçı, etnik, cins, yaş ve sosyal sınıf ve cinsel tercih gibi ölçeklere dayanarak yapılan baskıların ve ayrımcılığın karşısındadır. Kısaca ekofeministler kadınların ve doğanın ezilmesinin temelinde

* Em. Öğretim Görevlisi.

ataerkil düşüncenin, kapitalizm, militarizm ve sömürgecilik gibi ideolojilerin, yani *egemen olmaya* dayanan ilişkiler sisteminin yattığını vurgulamış ve bu durumun incelenmesine yarayacak ilginç formüller geliştirmiştir. Böylece, öteki feminist akımlar gibi ekofeminizm de *üzerinde egemenlik kurma* gibi bir temel düşünce sisteminin kadınlar üzerindeki etkilerini araştırmayı ve bu sorunu çözüme kavuşturmayı amaçlamaktadır. Buna ek olarak, ekofeministler insanların sahip oldukları eğilimlerden kadınlara özel olan bazılarının aşağılayıcı ve değersiz görülmesini de ele almaktadır. Çoğu toplumlarca hiç sorgulanmadan kabul gören, örneğin duygusallık, duyarlılık, yumuşaklık gibi hasletlerin erkeklere yakıştırılmamasının erkekler için sorunlar yarattığı kanısındadırlar ve bunun değişmesine yarayacak çözümler aramaktadırlar. Zira erkeklerde var olması bazan doğru bile bulunmayan şefkat, yumuşaklık, merhamet gibi insanca eğilimlerin erkek çocuğun yetişme çağında desteklenmesiyle iki cins arasındaki biyolojik farklılığa, psikolojik yönler de eklenmektedir. Farklı olan beğenmemek, onu alt etmek, ezmek dolayısı ile üzerinde egemenlik kurmak gibi hasletlerin erkekliğin ön koşulu sayılmasının sonuçları ortada olduğuna göre duruma bu açıdan bakılıp çözümler getirilmesi gerektiği ekofeministlerin amaçları arasındadır.

Ekofeminizm sözü 1970'lerde Fransız yazar François D'eubonne tarafından ortaya atılmıştır. Ekoloji biliminin doğayla ilgili analizine dayanarak kadınların da doğanın sömürüldüğü gibi sömürülegeldiği gerçeğini kapsar. Gezegeneğimizin kurtarılması gibi bir devrimciliği de vurgulayan bu yazara göre böyle bir devrim sonucunda kadınla erkeğin ve genellikle insanla doğa arasında yepyeni ilişkilerin ortaya çıkması beklenebilir ve beklenmelidir. 1976'da ABD de feminist Ynestra King, Sosyal Ekoloji Enstitüsünün yardımı ile ekofeminist bir eğilimi daha da geliştirerek "Kadın ve Gezegende Yaşam: 1980'lerde Ekofeminizm" konulu bir konferans toplamıştır. Bu etkinliğin hemen arkasından "Kadınların Pentagon Hareketi" nükleer silahların geliştirilmesini protesto hareketi örgütlenmiş ve bir hayli ilgi ve destek toplamıştır. 1980'lerde yine ABD de gelişen "kültürel ekofeminist hareket" kadının ve doğanın beraber kurtarılacağını ileri sürerek ekofeminizme yeni ve ek bir canlılık katmıştır.

ABD'li sosyal araştırmacı ve çevre tarihi profesörü Dr. Carolyn Merchant "Radikal Ekoloji" adlı kitabında ekofeminizmi şu dört gruba ayırarak incelemektedir:

- a. Liberal ekofeminizm
- b. Kültürel ekofeminizm
- c. Sosyal ekofeminizm
- d. Sosyalist ekofeminizm.

Bu dört akımın hepsi de insanla doğa arasındaki ilişkinin geliştirilip düzeltilmesi üzerinde durmaktadır. Ekofeminizme ilginç katkılarda bulunan bu görüş açılarını şöyle özetleyebiliriz:

Liberal ekofeminizm yeni yasalar ve kurallar yolu ile mevcut hükümetlerin yapısı içinde insanla doğa arasındaki ilişkilerin reformcu görüş çerçevesinde düzeltilebileceğini vurgulamaktadır. Kültürel ekofeminizm ise, çevre sorunlarına mevcut ataerkil sisteme getirmiş olduğu eleştiri açısından bakmakta ve hem kadınları ve hem de doğayı kurtaracak alternatifler üzerinde durmaktadır. Sosyal ve sosyalist feminizm ise eleştirilerini kapitalist ataerkil sistemin üstüne oturtur. Ataerkil ilişkilerin etkisi ile kadınların erkekler tarafından ezilmesiyle, kapitalist üretim sisteminde insanların bunu doğayı ezerek yapması arasında hiçbir fark olmadığı ileri sürülür. Gerek doğanın gerek kadının kullanılacak bir kaynak olarak görülmesi ve hem doğanın ve hem de kadının meta haline getirilerek üzerinde egemenlik kurulması gibi piyasa ekonominin değişmez ilkelerinin artık değişmesi gerektiği hem sosyal feministler hem de sosyalist feministler tarafından çok ciddi bir biçimde irdelenmektedir. Kültürel ekofeministlerin kadının doğayla olan ilişkisi üzerinde çok derinlemesine incelemeler yapmasına karşın sosyal ve sosyalist ekofeministler egemenlik konusunda ve özgürlüklerin ve sosyal adalet elde edilmesi üzerinde durmaktadırlar.

Ekofeminist girişimciler üretim ve üretkenlik (insanın üremesi) arasındaki çelişkiye işaret etmekte ve üretimle hem biyolojik hem de sosyal üretkenliğe indirilen darbelere karşı durmakta ve böylece sorunları ortaya koyup çözümler ileri sürmektedirler. Nükleer enerji santralleri kazalarından radyoaktif ortaya çıktığı, zehirli kimyasal maddeler ve tehlikeli atıkların insan cinsinin biyolojik gelişmesini tehdit ettiği zaman kadınlar bu çelişkiyi kendi vücutlarında ve çocuklarının vücutlarında meydana geldiğinin bilincine varmışlardır. Bilindiği gibi Batı toplumu, kadınları evlerinin de doğanın da endüstriyel atıklarla, aşırı paketleme ve plastiklerle kirlettiğinden, üçüncü dünya kadınları da gıdasızlık, yakacaksızlık ve kirli sular (aşırı pestisit kullanımı sonucu) la karşı karşıya olmanın çaresizliğini yaşamaktadırlar. Batı toplumu kadınları bu saldırılar karşısında geriye kazanma sürecine önem vermek, tüketim adetlerini değiştirmek ve teketek veya grup halinde protesto hareketlerine yönelmekle çözüm bulmaya çalışıyorlar. Öteki yanda üçüncü dünya kadınları geleneksel yaşam biçimlerini koruyarak çok uluslu şirketlerin yarattığı ekolojik dengesizlik ve tüketim endüstrisi (ağaç kesme gibi) ile çaresizce başa çıkmaya çalışmaktalar.

Görülüyor ki her iki dünyanın kadınları yaşamı tehdit eden ekolojik saldırılara karşı durmakla yaşam eylemi yürüten ekofeministlerdir.

Kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olma mücadelesi Batıda onsekizinci yüzyılda başlayıp liberal görüş olarak 1960 lara kadar bir hayli yol almıştır. Bu gelişmenin temelini oluşturan liberal - politik kuram bilindiği gibi doğaya dış etkenlerle harekete geçen atomlardan oluşan bir bilimsel analiz açısından bakmıştır. İnsanları ise kişisel çıkarlarını akılcı bir biçimde daima güçlendirmeye yönelik görmüş, kapitalizmi de insanların gelişimi için en üstün ekonomik yapıyı gerçekleştiren bir sistem olarak kabul etmiştir. Böylece indirgemeli bir görüşle (parçalara ayırarak) bireyler için en yararlı en iyi olanın, toplum için de en uygun en yararlı olacağı düşüncesi egemen olmuştur. Tarihsel olarak kadınların durumuna bu açıdan bakıldığında, (yani liberal feminist açıdan) kadınlar kendilerini akılcı birer varlık olarak erkeklerden farklı görememektedirler. Onun için de ekonomik ve eğitimsel fırsatlar verilmediği ve erkeklerde var olan potansiyellerin kendilerinde gelişme fırsatını bulmadığını en önemli sorun olarak ileri sürmüşlerdir. Fransız yazar ve feminist Simon de Beauvoir'e göre kadınlar biyolojik olarak erkeklerden farklıdır ama bu farklılıkları aşabilirler ve erkeksi değerlere ayak uydurabilirler.

Bu çerçeveden bakıldığında için liberal ekofeministler doğadan değil çevreden söz ederler ve ortaya çıkmış olan çevresel sorunların gelişme hızının bir sonucu olduğunu ileri sürerler. Çevredeki doğal kaynakların bozulmasının önlenmesi nedenleri olarak pestisitlerin aşırı kullanımını gösterdikleri için bu tür sorunların iyi yasalar ve iyi bir yönetimle çözülebileceğine inanırlar. Liberal feministlere göre bilim üretme doğal kaynakların yönetimi, yasa hazırlama ve hukuk eğitimi için eşit fırsatların sağlanması ile kadınlar da çevre koruma ve doğal kaynakları geliştirme alanlarında erkekler gibi başarılı olacaklardır. Ve böyle koşulların var olduğu memleketlerde olmuşlardır da.. (Kalifornia'da "Greenbelt Alliance" 1958, Kalifornia "Women in Timber" 1975, kadınlar tarafından kurulmuş başarılı örgütlerdir.) Buna rağmen bu örgütlerde çalışan kadınların çoğu kendilerini feminist veya ekofeminist olarak vasıflandıramamaktadır. Onlara göre "feminist"lik oldukça radikal (onlara göre herhalde devrimci) bir sıfattır ve uzun vadeli hedeflerine zarar verebilir. Diğer taraftan yine Kaliforniya ve ABD'nin diğer eyaletlerinde etkin olan "Nehir Dostları" "Daha İyi Bir Çevre Vatan-daşları" ve "Çevre Koruma Vakfı.. Environmentie Defense Fund" gibi örgütlerde feminist olan kadınlar ve erkekler kadın davaları sayılan eşitlik, çocuk hizmetleri ve çevre konusunda haberleşme ağı kurmak gibi girişimlere çok önem vermekte ve başarılar da elde etmektedirler.

Günümüzde kültürel feminizmden de sıkça sözedilmekte ve bu akıma 1960 ve 1970'lerde ortaya çıkan ikinci dalga feminizm de denilmektedir. Kültürel ekofeminizm Batı kültüründe kadın ile doğanın bir tutulması ve her

ikisinde aynı ikincil bir değerde görülmesine tepki olarak gelişmiş bir fikir ve eylem hareketidir. Hemen bütün kültürlerde kadın fizyolojik yapısı, toplum içindeki "sosyal rolü" ve ruhsal yapısı nedeni ile doğaya, erkeğin doğaya olduğundan daha yakın görülmüştür, diyebiliriz. Doğurması, çocuğuna vücudundan besin sağlaması, onun toplum içinde erkekler gibi rahatça dolaşmasını engellediği için kadın "doğal" olarak evde kalmış ve evin yönetimi ve besin hazırlama işinde ihtisaslaşmıştır. Kadın evde ve yakın çevresindeki kişisel sorunlarla ve kriz durumlarıyla başa çıkmak durumunda olduğundan ve duyarlılık yeteneği gelişmiş olduğundan pratik çözümler bulmakta ve çocukların büyüme ve gelişme süreçlerine destek olmakta deneyim kazanmıştır. Kültürel ekofeministlere göre böyle kişisel ve cinsiyete ilişkin özellikleri kadının kişisel sorunlarını politik sorunlar olarak ortaya koymaktadır. Onun için ekofeministlere göre kadının doğurganlığı kendisi ve ekolojik girişimleri için bir güç kaynağıdır. Kültürel ekofeministler, tarih öncesi devirlerde kadının doğa simgesi ve etrafı bitki ve hayvan motifleriyle donanmış gebe bir kadın figürü olduğunu, arkeolojik kazılarda bulunan toprak heykelciklerinden öğrenmişler ve doğa tanrıçasını kendileri için bir ilham kaynağı olarak kabul etmişlerdir. Birçok ekofeminist Tanrıçayı kendilerine güç veren bir olgu olarak görmekte; bunu doğanın ve kadınlığın politik kazançları için yerinde bir etken olarak yeniden değerlendirilmesine çaba göstermektedirler.

Batıda özellikle ABD'nde doğa - Tanrıça anlayışı mevsim değişimlerinde, dolunay gecelerinde, geleneklerden yararlanmak yoluyla, özel törenlerle kutlanmakta ve bunlara yeni töreler de eklenmektedir. Bu arada giriştikleri pornografi karşıtı, nükleer denemeler ve nükleer silah yapımı karşıtı gibi sosyal hareketlerinin kadın olmaktan güç aldığını da ileri sürmektedirler. Birçok eylemci kadın, erkeklerin geliştirdiği teknolojiyi (radyasyon, pestisitler) red etmekte ve kimyasal atıkların kötü etkilerine karşı savaş açmak zorunda olduklarını vurgulamaktadırlar. Sebze ve ağaçlara serpilen ilaçların gebe kadınlara ve çocuklara hava ve su yolu ile ulaştığından ve zehirlerin ölümlere, düşüklere yol açtığından, protestolarının kadınlar için bir ölüm kalım davası olduğunda ısrar etmektedirler.

Ekofeministlere düşen çok daha önemli bir görev varsa o da kapitalist sistemin doğayı acımasızca altetmek istemesinin nedenlerinin bilimsel olarak incelenmesidir. Bu konudaki mevcut çalışmalar erkekler tarafından yapılmış olanlardır. Ekofeministler burada bir özeleştirici yapmak zorunluluğunu duymuşlardır.

Sosyal Ekofeminizm: Murray Bookchin'in sosyal ekoloji anlayışı üzerine oturtulmuş olan sosyal ekofeminizm, toplumun yeniden ama

ekofeminizm ilkeleri açısından yapılanmasını öngörmekte ve merkezi yönetim yerine yerel yönetimlerin iş başında olmasını vurgulamaktadır. Bu görüş açısından bakınca bürokratik ve kapitalist devlette ön koşul olan özel ve kamu ikilemi ortadan kalkmış olacak ve kadınlar yerel yönetimde özgür birer katılımcı olarak hareket edebileceklerdir.

Sosyal ekofeministler böylece yaşamın her yönünde egemen olan pazar ekonomisi hiyerarşisini yok etmek yoluyla şiddetin, ırza geçmenin de geçmişte kalacağına işaret etmektedirler. Sosyal ekofeminist kadın ve erkekler çocuk bakımını eşit biçimde üstlenmiş olacaklardır.

Sosyalist Ekofeminizm: Batıda sömürgeleşme süreci ile birlikte kapitalizme uygun geniş çaplı tarım başlayıp kuvvetlendikçe kadının bu alandaki rolü kısıtlanmış oldu. Ancak, gezginci veya mevsimlik tarım işçiliği dışında mekanik tarım tüm tarımsal üretime egemen olduğu zaman kadının tarıma katılımı da çok azalmıştır. Orta sınıf kadın böylece genel üretimden uzaklaşmış yalnızca doğurganlığı veya çocuk yetiştirme görevi öne geçmiştir. Ama kapitalist sistemde satılacak ürün üretimi, yeni kuşakları üretmekten daha önemli görüldüğünden, kadının bu rolü de böylece ikinci sınıf bir durum ifade etmiştir. Sosyalizmde insanların her arzularının karşılanması yerine gereksinimlerinin karşılanması öngörüldüğünden doğa ile olan ilişkinin de sürdürülebilirlik ilkesine dayanan bir ilişkiye dönmesi doğaldı. Her ne kadar devlet sosyalizmi büyümeye dayanan bir endüstrileşme ve dolayısıyla çevre kirlenmesi ile sonuçlanmışsa da yeni bir sosyalist ekoloji ilkesi, insanın üretimi ile doğanın üretkenliği arasında bir denge sağlamak potansiyeline sahip olduğu için, doğadaki ekonomi ile insan ekonomisi arasında bir ortaklık kaçınılmazdır. Böyle bir dengenin de yaşamın kalitesini olumlu biçimde etkileyeceği düşünülmektedir.

Sosyalist ekofeministler nüfus artışının ekolojik açıdan sürdürülebilir bir kalkınma ile uyumlu olarak azalacağına inanmaktadırlar. Böyle bir kalkınmada kadınla erkeğin iş olanakları eşit, ücretleri eşit, gündüz bakım evleri, sağlık hizmetleri ve sosyal güvenlik sistemi de yeterli olmak zorundadır. Ayrıca kadınların sağlıklı doğum kontrolü hizmetlerine de kolayca ulaşmaları ve elde etmeleri öngörülmektedir.

Gelişmiş ülkelerdeki sosyalist feministler gelişmemiş ülkelerin doğal zenginliklerinin yok edilmesini önlemek için öteki kadın hareketleri ile beraber çalışmaya ve böylece sosyal adaleti de öngören bilimsel ve ekolojik hareketlere güç katmış olacaklarına inanmaktadırlar. Üçüncü dünya kadınları ve ekofeminizmin oradaki durumuna bakacak olursak görüyoruz ki bu kadınların karşılaştıkları sorunlar hiç kuşkusuz ve öncelikle Batı sömürgeciliğinin bir sonucudur. Ekolojik açıdan sürdürülebilirlikten çok uzak olan kalkınma (development) projeleri en çok üçüncü dünya kadınlarının yaşam-

larına yansımıştır. Ama yine görüyoruz ki bir araya gelen kadınlar güçlü olduklarını göstermekte ve doğal yaşamlarına verilen hasara karşı durabilmektedirler. Girişimleriyle birçok üçüncü dünya kadını hem çocuklarının hem kendilerinin hem de gezegenin sağlık ve varlığını korumakta bir hayli yol almış durumdadır. Çünkü doğa ile olan yakın ilişkileri yaşam koşullarını çok ciddi biçimde etkilemekte ve dolayısıyla onları egemen güçlere karşı koymaya zorlamaktadır. Hindistan'da 1972-78 yılları arasında gerçekleştirilmiş olan "Chipko Hareketi" bu karşı durmanın en ünlü örneği sayılabilir. Bu hareket Hindistan kültüründe ağaç tanrıçasına dua edildiği çok eski bir geleneğe dayanmaktadır. Ağaçları ve ormanları kutsal saydıkları için 1970 yılında "Chipko Hareketi", yani ağaçlara sarılarak onların kesilmelerini önlemek tekrar canlanmıştır. Para getiren ürünlerin yetiştirilmesi için yapılan tarımsal girişimler toprak erozyonunu getirmiş ve ormanlar gerilemeye başlamıştı. Kadınların sürekli dayanışmaları, günlerce, aylarca ağaçların altında oturmaları sonucu yaşamlarının çok önemli bir parçası olan ormanları yok edilmemiş böylece bu hareket birçok başka bölgeye de sıçrayarak başarılı olmuştur. Bugün üniversitelerde "agro-forestry - tarımsal ormancılık" olarak okutulan ve bir yöntem olarak tanınan bu hareket öteki üçüncü dünya kadınlarına da örnek olmuştur. Afrika kıtasında sümürgeleşme sonucu ortaya çıkan "tarımsal gelişme" ekilebilir arazileri çölleştirmiş ve dolayısıyla kadınların ekonomik düzeni tehlikeli biçimde etkilenmiş ve bozulmuştur. Kenya'lı kadınlar Wangari Mathai'nin önderliğinde "Green belt movement - yeşil kuşak hareketi"ni başlatmışlar ve on yılda yedi milyondan fazla ağaç dikmişlerdir. Zimbabwe'li Sitembiso Nyoni bu durumu şöyle özetlemektedir: "Kadınlar sistemli biçimde ekonomik gelişmenin dışında bırakılmaktadırlar. Afrikanın ekonomik yoksulluğu haksızca kadınların kaderi olmakta ve kadınlar yaşam sorunları ile başa çıkmak zorunda bırakılmaktadırlar". Bir başka örnekte kısaca, Nicaragua'dan verilebilir; orada da DDT kullanılışı kadınlara olan etkisi gözönüne alınmadan yapılmış ve örneğin tarımsal alanda çalışan kadınların sütlerine geçen DDT miktarının tarımda çalışmayan kadınlarınkinden yirmi kat fazla olduğu görülmüştür¹.

Burada çok yakın bir geçmişte, Nisan 1996 tarihinde memleketimizde gerçekleşmiş bir olayı biraz etraflıca anlatmak gerekir kanısındayım. Bodrum'a yarım saat uzaklıkta olan Kurudere köyünün sırtını dayadığı çam ağaçları ile kaplı tepe ve dağların içinde dolomit madeni çıkartmak için ruhsat almış olan şirkete köylü kadın ve erkek vatandaşlarımız altı yıl süren pasif direniş göstermişler. Bu direniş, sonunda üzüntü veren bir durum ya ratmıştır, şöyleki: Ormanları yok ederek dağları delip içindeki dolomiti çı-

(1) Merchant Carolyn, *Radical Ecology*, Routledge, Chapman, 1992. (ek) Bu konuda üçüncü dünya kadınlarının neden ortaya çıkmadığı çok ayrı ve uzun bir tartışma konusudur.

kartmak için gelen ağır makineleri durdurmak isteyen köylüler, kadınlı erkekli yerlere yatmışlar ve jandarmanın müdahalesine uğramışlardır. Kadınlar yerlerde sürüklenmiş ve bu arada taşlar fırlatılmış, kadınların başörtüleri ve şalvarları çekilmiş ve olayın sonucunda yirmiden fazla köylü, kadını erkekli, sorgulanmak için Bodrum'a getirilmiş ancak aynı gece geç saatlerde salıverilmişlerdir. Bu olayın yargılanması sürmektedir.

Kurudere kadınları ekofeminist olmak veya ekofeminist sayılmak için girmemişlerdir bu direnişe. Onlar eteklerinde doğup büyüdüğü çam ormanlarını kendi canları gibi korumayı çok doğal bir dürtü olarak biliyorlardı. Böyle bir doğa bilincini onlar kendi kendilerine edinmişlerdi.

"Orman bizim hayatımız, biz onunla yaşıyoruz" dedikleri zaman, bunu yürekten söylediklerinden kuşku olamaz bir insanın. Bu öyle bir bilinç ki hiç kimseden duymadıkları ve hiç kimsenin öğretemeyeceği bir biçimde gövdelerini siper ederek ağaçlarını koruma yolunu seçtiyordu onlara. Kurudere kadınları bu şirkete karşı açılan davalarından ve ormanlarından vazgeçemeyeceklerini söylüyorlar ve "Bu ormanlar bizim canımız, ölünceye kadar direneceğiz" diyorlardı.

Ekofeministlerin amaçları hemen hemen dünyanın her yerinde aynıdır. Onlar doğal varlıkların hunharca yok edilmesine karşı duran ve bu uğurda canlarını bile ortaya koyan insanlardır. Ağaçların, toprağın, bitki ve hayvan türlerinin yok edilmesine, denizlerimizin, havamızın, nehirler, göllerimizin zehirli atıklarla kirletilmesine, toprağımızın kaybına neden olan işlemlere tümünden karşıdılar. Bu arada savaşa, nükleer silahlara ve nükleer enerjiye de karşı duran pek çok batı ülkesi kadınlarını da unutmamalıyız. (ek). 1993'de ABD de yayımlanmış olan "Eco-Heroes - Eko Kahramanlar" adlı kitapta başarıları anlatılan oniki eko kahramandan yedi tanesinin kadın olması ilginçtir. Bunlar, Fransa'dan Christine Jean, Kenya'dan Wangari Mathai, Yeni Zelanda'dan Katherine Wallace, İsveç'ten Eha Kern, Kanada'dan Colleen Mc Crory, ABD'den Lois Gibbs, Hindistan'dan Medha Patkar. "Golman Environmental Foundation" tarafından ödüllendirilen bu kahramanlar yalnızca amaçlarına ulaştıklarından ötürü değil giriştikleri savaşı yılmadan sürdürmelerinden ötürü ödüllendirilmişlerdir.

Goldman Çevre Vakfı kuruluş yılı olan 1990'dan bu yana çok iyi seçimler yapmıştır. Çünkü kahramanları sadece çevreci gruplardan değil medyadan da büyük destek görmüş ve ayrıca politik etkileri de olmuştur.

Kanımca memleketimizin de eko-feministlere bir hayli gereksinimi vardır ve zaten onların varlığı kendilerine eko-feminist adını vermeseler de, kuşku götürmez. Yeter ki eko-kahramanlaşmak için bilinçlerine, bilgeliklerine sürekliliği ve beraber çalışmayı katabilsinler. Zira eko-kahramanların başarısı, yılmamaya ve kendileri gibi düşünenlerle harekete geçebilenleri etraflarına toplamaya dayanmıştır.